

Sygn. akt I CSK 710/15

POSTANOWIENIE

Dnia 21 lipca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie z powództwa A. P.
przeciwko A. P.1
o ochronę dóbr osobistych,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 21 lipca 2016 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powódki
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 6 marca 2015 r., sygn. akt I ACa 1348/14,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 marca 2015 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił wyrok Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie, którym oddalono powództwo o ochronę dóbr osobistych, w ten sposób, że zobowiązał pozwaną do złożenia oświadczenia wyrażającego ubolewanie z powodu naruszenia godności i dobrego imienia powódki przez zniesławienie jej wpisem internetowym z maja 2010 r., upoważnił powódkę do opublikowania oświadczenia na koszt

pozwanej w wypadku niewykonania wyroku przez pozwaną i zniósł wzajemnie koszty procesu stron oraz oddalił apelację powódki w pozostałym zakresie i orzekł o kosztach postępowania odwoławczego. Zaskarżając wyrok w części oddalającej apelację, pełnomocnik powódki wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparł na przesłankach przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia funkcjonującym na rzecz państwa, a więc w interesie publicznym. Stoi ona przede wszystkim na straży wykonywania prawa oraz jego jednolitej wykładni. Interes prywatny uwzględnia zaś tylko na tyle, na ile może się on stać podłożem zaspokojenia interesu ogólnego. Sąd Najwyższy już w okresie obowiązywania kasacji, będącej zwyczajnym środkiem odwoławczym, podkreślał, że podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurisprudencki (postanowienie z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek umożliwiających realizację publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne.

Sąd Najwyższy, rozpoznając skargę kasacyjną, nie jest trzecią instancją sądową. Sąd kasacyjny nie sądzi sprawy, lecz rozpoznaje skargę kasacyjną

w interesie publicznym, wyjaśniając istotne zagadnienie prawne, dokonując wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów bądź usuwając z obrotu prawnego orzeczenia wydane w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwe. Dlatego nie każda skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania.

Ograniczenia środków zaskarżenia są znane współcześnie w różnych ustawodawstwach. Są one zgodne z zaleceniami Rady Europy, które zmierzają do ograniczenia liczby instancji oraz zezwalają na wprowadzenie środków ograniczających dostęp do sądu najwyższego szczebla. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołując się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, już w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, iż ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne ani z Konstytucją, ani z postanowieniami wiążącymi Polskę konwencji międzynarodowych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 1998 r., I PZ 54/97, OSNAPUS 1999, nr 3, poz. 92, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 grudnia 1998 r., I PZ 67/98, OSNAPUS 2000, nr 2, poz. 65 oraz uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r. III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53). Takie stanowisko wyraził również Trybunał Konstytucyjny (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 lipca 2000 r., SK 12/99, OTK Zbiór Urzędowy 2000, nr 5, poz. 14).

W niniejszej sprawie nie zachodzą przytoczone przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Nie występuje wskazane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania istotne zagadnienie prawne i potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Istotnym zagadnieniem prawnym w rozmiennieniu art. 398 § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. Odwołanie się do tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga - jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego - sformułowania tego zagadnienia z przytoczeniem wiążących się z nim konkretnych przepisów prawnych oraz

przedstawienia argumentów świadczących o rozbieżnych ocenach prawnych (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 r., nr 1, poz. 11; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 r. Nr 7-8, poz. 51; z dnia 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, nie publ.). Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie wymaga natomiast - jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 15 października 2002 r. II Cz 102/02 (nie publ.) - wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi wątpliwości, nie doczekał się wykładni bądź niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie.

Rozumianemu w wyżej przedstawiony sposób istotnemu zagadnieniu prawnemu i potrzebie wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów nie opowiadają podniesione przez skarżącą związane z art. 23 i 24 k.c. kwestie „czy naruszający dobra osobiste zarzut skierowany pod adresem określonej, dużej lub stosunkowo dużej zbiorowości osób, wskazanych wyłącznie przez ich kolektywne określenie (takich jak stowarzyszenia, kluby, fundacje, etc.) może być podstawą przyznania ochrony cywilnoprawnej każdej osobie, która jest członkiem grupy?” oraz „czy i jakie są kryteria, pozwalające na przyznanie legitymacji czynnej w sprawie o naruszenie dóbr osobistych, w której znieśławiająca wypowiedź została skierowana do określonej, dużej lub stosunkowo dużej zbiorowości osób, wskazanych wyłącznie przez ich kolektywne określenie (takich jak stowarzyszenia, kluby, fundacje, etc.), której to zbiorowości powód jest członkiem?”. Skarżąca nie wykazała, że podniesione przez nią kwestie budzą poważne wątpliwości i decyduje o istotności - w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. - zagadnienia prawnego. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania ze względu na przesłankę przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. nie zawiera argumentów przekonujących, że nie chodzi o zwykłe wątpliwości, dające się usunąć w procesie sądowego stosowania prawa w postępowaniu przed sądami powszechnymi, ale o wątpliwości w rozumieniu przytoczonego przepisu kwalifikowane, których usunięcie wymaga ingerencji Sądu Najwyższego.

Ponadto podniesione kwestie były przedmiotem rozważań zarówno w literaturze, jak i orzecznictwie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2001 r., V CKN 195/01, nie publ., i z dnia 21 września 2006 r., I CSK 118/06, OSNC 2007, nr 5, poz. 77). W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie została też wykazana rozbieżność w orzecznictwie sądów w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2015 r., III CSK 59/15, OSNC 2016, nr 2, poz. 29). Uzasadniając omawiane przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżąca przedstawiła, jej zdaniem, racje przemawiające za ich istnieniem, jednakże zastosowana argumentacja nie przekonuje do tezy, że przyjęcie skargi do rozpoznania jest uzasadnione.

Nie zachodzi także przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w postaci oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Powołanie się na tę przesłankę wymaga - jak wyjaśniono w orzecznictwie - wykazania, że zaskarżony wyrok zapadł z oczywistym, rażącym naruszeniem przepisów prawa lub podstawowych zasad prawa, widocznym *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby głębszej analizy i dłuższych badań lub dociekań. Chodzi więc o szczególne, kwalifikowane wypadki naruszenia prawa przez sąd drugiej instancji (por. postanowienie z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 197/02, OSNC 2004 r., nr 3, poz. 49). Przedstawione w celu uzasadnienia tej przesłanki wywody nie zawierają przekonujących argumentów, że zaskarżony wyrok został wydany z naruszeniem przepisów prawa (art. 328 § 2 w związku z art. 378 i 391 § 1 k.p.c.) lub podstawowych zasad prawa, uzasadniającym oczywistą zasadność skargi w wyżej przedstawionym rozumieniu. Ponadto w orzecznictwie Sądu Najwyższego jest ugruntowany pogląd, że zarzut sporządzenia przez sąd drugiej instancji uzasadnienia nie w pełni odpowiadającego ustawowym wymaganiom może o tyle tylko uzasadniać skargę kasacyjną, o ile uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie pozwala na kontrolę kasacyjną tego orzeczenia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2003 r., I CKN 65/01, nie publ., z dnia 18 marca 2003 r., IV CKN 1862/00, nie publ., z dnia 7 października 2005 r., IV CKN 122/05, nie publ., i z dnia 24 stycznia 2008 r., I CSK 347/07 nie publ.).

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji postanowienia (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

jw